

Aan de Regering van Curaçao d.t.v.,
de Minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn
Fort Amsterdam 17
Curaçao

Datum: Curaçao, 10 december 2012

Ref.nr.: 268/2012-SER

Betreft: de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194)

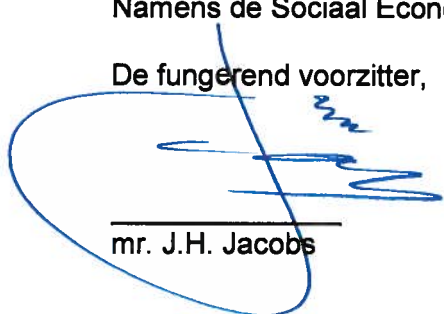
Naar aanleiding van het Besluit van de Raad van Ministers gedateerd 19 september 2012 is de Sociaal Economische Raad, hierna "de SER", verzocht om advies uit te brengen betreffende inzake de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) (Zaaknummers 2011/95497, 2011/098495, 2012/7826, 2012/91027). De Sociaal-Economische Raad brengt hierbij advies uit.

Het ontwerp is in behandeling genomen in de voorbereidende vergaderingen van de SER op 19 oktober, 12 november, 16 november, 19 november, 28 november, 5 december en 10 december 2012.

Bijgaand advies is in de plenaire vergadering van 10 december 2012 vastgesteld. Voor een inhoudelijke uiteenzetting wordt verwezen naar bijgevoegd advies.

Namens de Sociaal Economische Raad,

De fungerend voorzitter,

mr. J.H. Jacobs

de Secretaris,

Mw. drs. J.J. Provence

c.c.: - Minister van Financiën
- Wetgeving en Juridische Zaken

Advies van de Sociaal Economische Raad zoals vastgesteld in de plenaire vergadering van 10 december 2012 inzake de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) (Zaaknummer 2011/95497)

1. Inleiding

Op 20 september 2012, heeft de Sociaal Economische Raad (SER) van de Raad van Ministers een adviesverzoek mogen ontvangen inzake de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) (Zaaknummer 2011/95497, referentienummer 190/2012-SER).

In de overwegingen bij de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering wordt gesteld dat de algemene doelstelling van de ontwerp-landsverordening is het introduceren van de noodzakelijke maatregelen ten einde de oudedagsvoorziening structureel te saneren en de uitkeringen aan gepensioneerden voor een langere termijn te garanderen.

2. Inhoud van het ontwerp

De ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering strekt volgens het gestelde op pagina 2 van de memorie van toelichting tot het introduceren van een aantal maatregelen ten einde de continuïteit van de oudedagsvoorziening te garanderen.

Artikel I

Artikel I, onderdeel A, van de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt er toe de leeftijd waarop de verzekerde voor de eerste keer, het recht op het wettelijk algemene ouderdomspensioen kan doen gelden te verhogen van 60 jaar naar 65 jaar. Hiertoe worden artikelen 5, eerste lid, 6, 7a, eerste lid en derde lid, onder a, 33, eerste lid, 40, eerste en tweede lid, 41 eerste lid en tweede lid, onder a en c, door de onderhavige ontwerp-landsverordening aangepast.

Artikel I, onderdeel B, behelst een wijziging van artikel 7 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en wijzigt de methode die wordt gehanteerd om de hoogte van de jaarlijkse aanpassing van het pensioenbedrag te bepalen.

Artikel I, onderdeel B, tweede lid bepaalt dat de aanpassing van het pensioenbedrag plaats heeft met ingang van de eerste dag van enig kalenderjaar op basis van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus daaraan

voorafgaande ten opzichte van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus van het daaraan voorafgaande jaar.

Artikel I, onderdeel C, wijzigt het inkomensbegrip dat in artikel 7a, vierde lid, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering gehanteerd wordt bij de beoordeling of een AOV-gerechtigde die gehuwd is met een persoon jonger dan 65 jaar in aanmerking komt voor een partnertoeslag, van 'zuiver inkomen' naar 'belastbaar inkomen'.

Artikel I, onderdeel D, wijzigt in artikel 7a, zevende lid, onder a, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering het percentage dat wordt gekort op de partnertoelage van 2% voor elk kalenderjaar, gelegen vóór 1 januari 1975, van 2 1/8% voor elk kalenderjaar tussen 1975 en 31 december 1990, en van 2 2/9% voor elk kalenderjaar na 31 december 1990, naar 2% voor elk kalender jaar, dat degene die gehuwd is met een persoon als bedoeld in het eerste lid, behoudens in bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, aan te wijzen gevallen, na het bereiken van de 15-jarige, doch vóór het bereiken van de 60-jarige leeftijd van degene met wie hij gehuwd, niet verzekerd is geweest.

Artikel I, onderdeel E, wijzigt in artikel 8, eerste lid, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering het percentage van de korting die wordt toegepast voor elk kalenderjaar dat de pensioengerechtigde na het bereiken van de 15-jarige, doch vóór het bereiken van de 60-jarige leeftijd niet verzekerd is geweest van 2% voor elk kalenderjaar, gelegen vóór 1 januari 1975, van 2 1/8% voor elk kalenderjaar tussen 1975 en 31 december 1990, en van 2 2/9% voor elk kalenderjaar na 31 december 1990, naar 2% per kalenderjaar dat de pensioengerechtigde niet verzekerd is geweest.

Artikel I, onderdeel F, eerste lid, verhoogt de in artikel 26 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering opgenomen premie-inkomensgrens van NAf. 93.000,- naar NAf. 100.000,- en introduceert tevens een additionele premie van 1% over het inkomen boven de NAf. 100.000,-.

In het tweede lid van artikel I, onderdeel F, wordt de inkomensgrens opgenomen in artikel 26, vierde lid, van de Landsverordening AOV, waaronder de verzekerde wordt vrijgesteld van het betalen van premie voorzover deze niet bij wijze van inhouding is geheven, verhoogd van NAf. 5.600,- naar NAf. 6.896,80.

Artikel I, onderdeel G, eerste lid, verhoogt het premiepercentage opgenomen in artikel 27 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering van 13% naar 15%.

Het tweede lid van artikel I, onderdeel G, bepaalt dat de 6% van de premie wordt geheven ten laste van de werknemer. Artikel I, onderdeel G, derde lid, maakt het mogelijk de premiepercentages bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, te wijzigen.

Artikel I, onderdelen H en I, verhogen de in de overgangsbepalingen, opgenomen in artikel 40, eerste lid, en artikel 41, eerste lid, gehanteerde leeftijdsgrens van het 54ste levensjaar naar het 59ste levensjaar.

Artikel I, onderdeel J, verhoogt de toeslag op het loon dat werkgevers, die personen in dienst hebben, die krachtens de landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering

verzekerd zijn, ingevolge artikel 58 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering moeten betalen ter compensering van de door de werkgever verschuldigde premie van 7% naar 9%.

Artikel I, onderdeel J, derde lid, maakt het mogelijk dat het percentage bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, kan worden gewijzigd.

Artikel II

In artikel II is een overgangsbepaling opgenomen voor degene die bij de invoering van de onderhavige ontwerp-landsverordening 57 jaar of ouder is.

Personen die bij de invoering van de onderhavige ontwerp-landsverordening 59 jaar of ouder zijn krijgen ingevolge het eerste lid van artikel II bij het bereiken van de zestigjarige leeftijd recht op ouderdomspensioen.

Artikel II, tweede tot en met vierde lid, bepalen dat de verzekerden die bij de inwerkingtreding de leeftijd van 57 of 58 jaar hebben bereikt vanaf het 60ste levensjaar het recht op uitbetaling van de opgebouwde rechten inzake ouderdomspensioen kan doen gelden. Indien de verzekerde gebruik maakt van deze mogelijkheid wordt op de AOV-uitkering van de verzekerde voor ieder jaar dat de verzekerde eerder dan zijn 65ste levensjaar zijn recht inzake ouderdomspensioen heeft doen gelden, een *permanente* korting van 6% toegepast.

Artikel III

Artikel III wijzigt de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering, mede vanwege de correlatie tussen en de synchronisatie van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering met de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering.

Artikel III, onderdeel A, wijzigt de artikelen 7, 8, eerste lid, onder a en b, 10 en 26, tweede lid, onder a. In deze artikelen wordt '60 jaar' vervangen door '65 jaar'.

Artikel III, onderdeel B, eerste lid, past de leeftijdscategorieën van het leeftijdsafhankelijke weduwenpensioen aan, aan de voorgestelde verhoging van pensioenleeftijd in de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering van 60 naar 65 jaar.

Alle in artikel 11, eerste lid van de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering opgenomen leeftijden worden met 5 jaar verhoogd.

Artikel III, onderdeel B, tweede en derde lid, behelst een wijziging van de in artikel 11, zevende en achtste lid, van de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering opgenomen bepalingen om de hoogte van de jaarlijkse aanpassing van het pensioenbedrag te bepalen. Artikel III, onderdeel B, derde lid bepaalt dat de aanpassing van het pensioenbedrag plaats heeft met ingang van de eerste dag van enig kalenderjaar op basis van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus daaraan voorafgaande ten opzichte van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus van het daaraan voorafgaande jaar.

Artikel III, onderdeel C, verhoogt de premie-inkomensgrens opgenomen in artikel 29, derde lid, eerste en tweede volzin van de Landsverordening Algemene Weduwen- en

wezenverzekering voor de heffing van AWW-premie van NAf. 93.000,- naar NAf. 100.000,-

Artikel IV

Artikel IV bepaalt dat de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering met ingang van 1 januari 2013 in werking treedt.

3. Standpunt van de SER

3.1 Algemeen

De regering stelt in de overwegingen bij de onderhavige ontwerp-landsverordening dat de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt tot het introduceren van maatregelen ten einde de uitkeringen aan gepensioneerden op grond van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering structureel te saneren en de uitkeringen aan gepensioneerden voor een langere termijn te garanderen.

De SER heeft vast kunnen stellen dat de problematiek met betrekking tot de financierbaarheid van de oudedagsvoorziening al jaren bij de regering bekend mag worden verondersteld.

Sinds 1995 zijn gevraagd en ongevraagd diverse rapporten met betrekking tot de pensioenproblematiek aan de regering aangeboden.¹ Deze rapporten bevatten zonder uitzondering voorstellen met mogelijk te nemen maatregelen gericht op een houdbaar en betaalbaar pensioenstelsel.

Concrete maatregelen die de financiële positie van de oudedagsvoorziening op een structurele wijze hadden kunnen verbeteren en de AOV-uitkering hadden kunnen garanderen zijn echter uitgebleven.

Voor de SER geldt in ieder geval dat een structurele oplossing van de financieringsproblematiek van de AOV minimaal dient te voorzien in maatregelen gericht op:

- het realiseren van bestendige aanzienlijke economische groei. Een economische beleid van de regering gericht op het realiseren van een bestendige en aanzienlijke economische groei leidt tot een bredere fiscale basis c.q. hogere premie-inkomsten voor het gehele sociale zekerheidsstelsel
- een fundamentele hervorming van het huidige pensioenstelsel. Deze hervorming dient gericht te zijn op het verminderen van de gevoeligheid van het pensioenstelsel voor demografische ontwikkelingen.

In de overwegingen bij de onderhavige ontwerp-landsverordening wordt gesteld dat gezien de demografische ontwikkeling in de Curaçaose gemeenschap en de nieuwe staatkundige structuur, de oudedagsvoorziening op korte termijn omvangrijke tekorten zal vertonen en niet in staat zal zijn om aan haar verplichtingen te voldoen. Uit de jaarverslagen van de SVB kan worden opgemaakt dat de reserves in het schommelfonds na medio 2013 zullen zijn uitgeput.²

Ingevolge artikel 22 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering waarborgt het Land zonder enig voorbehoud de betaling van het ouderdomspensioen door de SVB. Deze onverkorte garantiestelling door het Land voor de verplichtingen van de SVB kan vergaande gevolgen hebben voor de begroting van het Land.

¹ Zie o.a. Moret Ernst & Young Management Consultants, Algemene Aanvullende Pensioenregeling, Haalbaarheidsonderzoek, mei 1995, Willemstad, Curaçao N.A.; Commissie Pensioenen, Op weg naar een pensioenbeleid voor de Nederlandse Antillen; Contourendocument, Curaçao, November 1997; Rapport Commissie versterking financiële positie pensioenfondsen De Commissie is ingesteld bij Landsbesluit van 29 januari 2004 (nr. 41) op voordracht van de Minister van Financiën; en Vidanova, Naar een duurzame oplossing van het Pensioenstelsel op Curaçao, Bijdrage van een op particulier initiatief ingestelde Commissie pensioenen, Curaçao, oktober 2008

² Sociale Verzekeringsbank, Jaarverslag 2009; Sociale Verzekeringsbank Jaarverslag 2010; en Sociale Verzekeringsbank Jaarverslag 2011.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt tot het implementeren van de noodzakelijke maatregelen gericht op het structureel saneren van de oudedagsvoorziening zodat voldaan kan blijven worden aan de verplichtingen voortvloeiende uit de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering.

In de ontwerp-landsverordening worden daartoe de volgende maatregelen voorgesteld:

- Het verhogen van de pensioenleeftijd van 60 jaar naar 65 jaar;
- Het vervangen van de automatische volledige indexatie door een voorwaardelijke gedeeltelijke indexatie;
- Het verhogen van de premie-inkomensgrens tot NAf. 100.000 en het introduceren van een extrapremie van 1% voor het inkomen boven de NAf. 100.000,-; en
- Het verhogen van de AOV-premie van 13% naar 15%.

De SER betreurt dat de gevolgen voortvloeiende uit deze maatregelen niet aan de SER kenbaar zijn gemaakt, noch in de memorie van toelichting zijn opgenomen. De SER heeft tijdens de beraadslagingen inzake de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) de nodige tijd moeten nemen om zelf het nodige onderzoek te doen om de sociaal-economische gevolgen –zoveel als mogelijk- inzichtelijk te maken.

Gelijktijdig met de beraadslagingen binnen de SER over de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) heeft er een Nationale Dialoog plaatsgevonden met betrekking tot de herziening van de oudedagsvoorziening. De SER is enigszins op de hoogte c.q. heeft kennisgenomen van de preliminaire conclusies, maar heeft gemeend in haar advisering uit te moeten blijven gaan van de voorstellen zoals die officieel door de regering aan de SER ter advisering zijn aangeboden.

De SER heeft gezien de materie en het korte tijdsbestek om te adviseren besloten geen standpunt in te nemen inzake juridische implicaties en juridische haalbaarheid van de voorstellen.

Tijdens de beraadslagingen zijn echter de nodige vragen gesteld en hebben discussies plaatsgevonden met betrekking tot:

- het vertrouwensbeginsel, de gewekte verwachtingen en opgebouwde rechten in relatie tot de voorgestelde overgangsregeling bij de verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd van 60 naar 65 jaar; en
- de mogelijkheid om in een volksverzekering een premiedifferentiatie op te nemen, door over inkomens boven de premie-inkomensgrens een extra premie van 1% te gaan heffen.

De SER dringt bij de regering erop aan om zo spoedig mogelijk de juridische gevolgen voortvloeiende uit onderhavige regeling door de geëigende instanties te laten onderzoeken.

3.2 Het verhogen van de pensioenleeftijd van 60 jaar naar 65 jaar

De financiering van de AOV vindt plaats via een omslagstelsel. Financiering via een omslagstelsel betekent dat het totaal bedrag aan AOV-uitkeringen in een bepaalde periode via de loon- en inkomstenbelasting (AOV-premie) dient te worden opgebracht door het werkzame deel van de beroepsbevolking. Het omslagstelsel is gevoelig voor veranderingen in de demografische ontwikkeling van Curaçao aangezien de jongere werkende generaties de premies moeten opbrengen voor de oudere, gepensioneerde generaties.

In de demografische ontwikkeling van Curaçao zijn twee trends waar te nemen die van invloed zijn op de financierbaarheid van het op het omslagstelsel gebaseerde oudedagsvoorziening.

De eerste trend is een toenemende vergrijzing van de bevolking gecombineerd met een toenemende levensverwachting met als gevolg een bevolkingsopbouw die gekenmerkt wordt door een relatief grote groep ouderen, die door de toenemende levensverwachting langer een beroep doen op de oudedagsvoorziening.

De tweede trend is de ontgroening van de bevolking. De ontgroening van de bevolking is het afnemen van het aandeel jongeren in de bevolking als gevolg van een daling van het geboortecijfer. De ontgroening van de bevolking wordt bovendien versterkt doordat jaarlijks een groep van ongeveer 350 jongeren naar het buitenland vertrekt voor het volgen van een opleiding. Het aantal jongeren dat na het afronden van de opleiding zich wederom op Curaçao vestigt is echter beperkt.

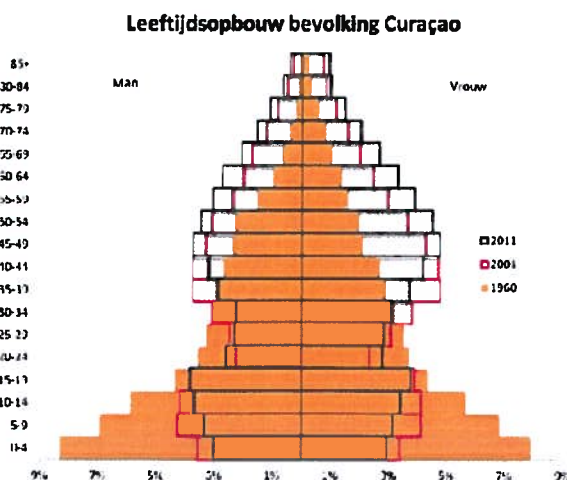
De Census 2011 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) geeft in de onderstaande tabel 1 en figuur 1 een beeld van de ontwikkeling van de leeftijdsopbouw van de bevolking van Curaçao.

Tabel 1: Leeftijdsopbouw bevolking Curaçao voor de jaren 2000, 2005 en 2011

Leeftijd	2000	2005	2011
0-14 jaar	38.160	29.932	30.307
15-59 jaar	86.061	84.152	89.107
60 jaar en ouder	19.157	21.738	25.992

Bron: Statistisch jaarboek 2000, Statistisch jaarboek 2005 en Website CBS (2011).

Figuur 1: Leeftijdsopbouw bevolking Curaçao

Bron: Census 2011, Centraal Bureau voor de Statistiek

Door de vergrijzing en ontgroening van de bevolking zijn steeds minder jongeren die het AOV-pensioen van steeds meer ouderen moeten opbrengen. Hetgeen betekent dat het oplopende bedrag aan AOV-uitkeringen in een bepaalde periode via de loon- en inkomstenbelasting (AOV-premie) dient te worden opgebracht door een kleiner wordende beroepsbevolking.

Als gevolg van de demografische ontwikkeling gecombineerd met een geringe economische groei trekt de huidige, op basis van een omslagstelsel gefinancierde ouderdomsvoorziening, door de oplopende premiedruk, een steeds zwaardere wissel op het inkomen van de huidige en toekomstige generaties werkenden.

Overigens veroorlooft de SER zich een opmerking te plaatsen met betrekking tot een geconstateerde discrepantie tussen het aantal personen ouder dan 60 jaar volgens de Census 2011 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (25.992) en de opgave van het aantal AOV-gerechtigden per ultimo boekjaar (46.035) in het Jaarverslag van de Sociale Verzekeringsbank.

De SER is bekend met het feit dat ongeveer 14.000 AOV-gerechtigden buiten Curaçao wonen; desondanks is het voor de SER niet duidelijk hoe de aantallen zich tot elkaar verhouden. Dit behoeft verduidelijking.

Effecten verhoging pensioenleeftijd van 60 jaar naar 65 jaar

De SER dringt er bij de regering op aan de werkgelegenheidseffecten van het verhogen van de pensioenleeftijd van 60 jaar naar 65 jaar te analyseren.

Artikel I, onderdeel A, van de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt er toe de leeftijd waarop een verzekerde voor de eerste keer, het recht op het wettelijk algemene ouderdomspensioen kan doen gelden te verhogen van 60 jaar naar 65 jaar.

De SER vraagt de aandacht van de regering voor het pensioentekort dat er voor veel werknemers dreigt te ontstaan door verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd.

Een groot aantal bedrijfspensioenregelingen hanteren de leeftijd van 60 jaar als pensioenleeftijd. De hoogte van de pensioenuitkering is vaak gebaseerd op het loon, middelloon- of eindloonregeling, en er wordt rekening gehouden met het recht op een AOV-uitkering. Met de huidige ontwerp-regeling ontstaat het recht op een AOV-uitkering als gevolg van de verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd echter pas op 65-jarige leeftijd. Kortom, er ontstaat een pensioentekort in de periode tussen 60 en 65 jaar.

Het verhogen van de leeftijdsgrens van de AOV met een korte overgangperiode heeft op korte termijn positieve gevolgen voor de financiële positie van de oudedagsvoorziening. Het aantal (toekomstig) AOV-gerechtigden neemt door de verhoging van de leeftijdsgrens op korte termijn significant af waardoor op korte termijn de stijging van uitgaven aan AOV-uitkeringen eveneens aanzienlijk afneemt.

Het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd van 60 jaar naar 65 jaar vertraagt de uitstroom van werknemers uit het arbeidsproces met 5 jaar. Onder normale omstandigheden worden arbeidsplaatsen van de uittrekkende pensioengerechtigde ingevuld door instromende jongeren. Indien er onvoldoende nieuwe banen worden gecreëerd, dreigen door het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd, de kansen van de jongeren op de arbeidsmarkt te verslechteren.

In 2009 bedroeg het jeugdwerkloosheidspercentage nog 24,7%.³ Volgens de eerste resultaten van de Census 2011 van het CBS kende Curacao in 2011 een jeugdwerkloosheidspercentage van 22,8%.⁴

Om de instroom van jongeren in het arbeidsproces te stimuleren is het van belang dat de werkgelegenheid wordt gestimuleerd en de productiefactor arbeid aantrekkelijker wordt voor ondernemers, bijvoorbeeld door lastenverlichting en vermindering van belemmeringen op de arbeidsmarkt. Naar het oordeel van de SER dient er naast de verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd ook sprake te zijn van flankerend beleid gericht op het realiseren van economische groei en een groei van de werkgelegenheid, zodat jongeren kunnen blijven instromen in het arbeidsproces.

De verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd van 60 jaar naar 65 draagt er aan bij dat de stijging van de uitgaven aan uitkeringen uit de ouderdagsvoorziening afneemt. Het aantal mensen, dat door een dalende werkgelegenheid en een oplopende werkloosheid op andere sociale uitkeringen is aangewezen zal mogelijk stijgen, waardoor door een toegenomen beroep op andere sociale uitkeringen er mogelijk sprake zal kunnen zijn van extra uitgaven voor de overheid.

Het is imperatief dat de regering de werkgelegenheidseffecten van het verhogen van de AOV-leeftijd analyseert.

De SER constateert dat met het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd, weliswaar de financiële positie van de ouderdagsvoorziening op de korte termijn wordt verbeterd, maar het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd van 60 jaar naar 65 jaar vormt geen duurzame fundamentele oplossing.

De voorstellen zoals opgenomen in de onderhavige ontwerp-landsverordening bewerkstelligen uitsluitend dat de hogere uitgave aan AOV-uitkeringen als gevolg van de vergrijzing naar de toekomst wordt verschoven. Het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd stelt immers uitsluitend het moment waarop een verzekerde voor de eerste keer het recht op het wettelijk algemene ouderdomspensioen kan doen gelden uit.

De SER is dan ook van oordeel dat de voorstellen opgenomen in de onderhavige ontwerp-landsverordening dan ook niet meer doen dan het vraagstuk van een financieel houdbare ouderdagsvoorziening zoveel als mogelijk naar de toekomst schuiven, zonder concreet zicht te bieden op de noodzakelijke duurzame fundamentele oplossing.

Een structurele oplossing van de financieringsproblematiek van de AOV vereist volgens de SER een fundamentele hervorming van het huidige pensioenstelsel. Deze hervorming dient gericht te zijn op het verminderen van de gevoeligheid van het pensioenstelsel voor demografische ontwikkelingen.

Omslagstelsel vs. kapitaaldekking

Door de eerdergenoemde vergrijzing en ontgroening zijn de omstandigheden waaronder een omslagstelsel in stand zou kunnen worden gehouden immers essentieel anders geworden, nog daargelaten het gegeven dat er geen vooruitzichten bestaan op een duurzame omvangrijke economische groei en daarmee de vergroting van het fiscale draagvlak voor een op basis van een omslagstelsel gefinancierde ouderdagsvoorziening.

³ CBS, Statistical Yearbook Netherlands Antilles 2010, Curaçao, maart 2011

⁴ CBS, Eerste Resultaten Census 2011 Curacao, juli 2012, Willemstad, Curaçao.

Het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd heeft geen invloed op de trends in de demografische ontwikkeling en vermindert naar het oordeel van de SER de gevoeligheid van het pensioenstelsel voor demografische ontwikkelingen niet.

Een kapitaalgedekt pensioen is daarentegen ongevoelig voor veranderingen in de bevolkingsopbouw. Bij een kapitaalgedekt pensioen bouwt de gerechtigde een pensioenkapitaal op dat op het moment van pensionering tot uitkering komt, met andere woorden de gerechtigde spaart zelf voor zijn eigen pensioen.

Bij landsbesluit⁵ is een "Commissie Algemeen Werknemerspensioen" ingesteld met als opdracht het verder uitwerken van flankerende voorstellen die moeten leiden tot de opbouw van een kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen door werknemers. Het doel van de invoering van een verplicht kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen voor werknemers is volgens de overwegingen bij het landsbesluit dat het kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen, aangevuld met het Algemene Ouderdomspensioen, op den duur in het bestaansminimum zal moeten voorzien.⁶

De regering gaat er dus impliciet vanuit dat de oudedagsvoorziening ook in de toekomst niet toereikend zal zijn en derhalve aanvulling behoeft.

Het voorstel van de commissie aan de regering is om het pensioenstelsel uit te breiden met een verplichte pensioenvoorziening voor werknemers welke gebaseerd is op kapitaaldekking waarbij de premie geleidelijk oploopt naar 6% (3% werkgever en 3% werknemer) in 2017.

De SER constateert dat het kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen slechts een deel van de bevolking, het deel dat in dienstverband werkzaam is, ten goede komt.

De door de SER -in het kader van de behandeling van het onderhavige voorstel- ontvangen informatie met betrekking tot de introductie van een kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen geeft er blijk van dat in de voorstellen geen rekening is gehouden met de economische conjunctuur. De veronderstelling dat de opbouw van een kapitaalgedekt algemeen aanvullend pensioen kan plaatsvinden op grond van ononderbroken en aansluitende arbeidsrelaties is naar het oordeel van de SER niet realistisch. Deze veronderstelling brengt grote risico's met zich mee voor de opbouw van een volwaardig aanvullend pensioen, als gevolg van een mogelijk veelvuldig optredende pensioenbreuk, veroorzaakt door periodes van werkloosheid, bijvoorbeeld frictie- of seizoenswerkloosheid.

Naar het oordeel van de SER voorziet een verplicht aanvullend kapitaalgedekt pensioen voor werknemers daarom slechts voor een deel in een oplossing van de problematiek van de oudedagsvoorziening. Bovendien ontnemt een dergelijke regeling de financiële ruimte voor het creëren van duurzame oplossingen ten bate van de gehele bevolking.

3.3 Indexering van de AOV-uitkering vs. koopkrachtbehoud

De jaarlijkse aanpassing van de uitkering is nu, ingevolge artikel 7, derde lid, afhankelijk van de ontwikkeling van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie.

⁵ Landsbesluit houdende de taakstelling en instelling van de Commissie Verplicht Basispensioen, Landsbesluit no. 2012/36558

⁶ Landsbesluit houdende de taakstelling en instelling van de Commissie Verplicht Basispensioen Landsbesluit no. 2012/36558

Artikel 7, tweede lid, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering luidt momenteel: "Het pensioenbedrag, [...], wordt bij landsbesluit houdende algemene maatregelen, met inachtneming van het derde lid aangepast aan de ontwikkeling van de prijsindexcijfers van de gezinsconsumptie". Het derde lid bepaalt dat de aanpassing plaats heeft met ingang van de eerste dag van enig kalenderjaar, op basis van de stijging van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie voor de maand augustus daaraan voorafgaande ten opzichte van het prijsindexcijfer van de maand augustus van het voorafgaande jaar.

Op basis van artikel 7, tweede en derde lid, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering wordt de AOV-uitkering jaarlijks aangepast aan de inflatie zodat de (gemiddelde) koopkracht van de AOV-gerechtigde gelijk blijft.

De bestaande automatische en volledige indexering van de hoogte van de AOV-uitkering draagt er aan bij dat het totale bedrag dat jaarlijks aan AOV-uitkeringen moet worden uitgekeerd gestaag toeneemt. De huidige indexeringsbepaling heeft daarmee een negatief effect op de financierbaarheid van de AOV en de houdbaarheid van het pensioenstelsel.

In de onderhavige ontwerp-landsverordening wordt in artikel 1, onderdeel B, artikel 7, tweede en derde lid, van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering gewijzigd, met dien verstande dat in de ontwerp-landsverordening wordt bepaald dat het derde lid van artikel 7 als volgt komt te luiden: "Aanpassing van het pensioenbedrag heeft plaats met ingang van de eerste dag van enig kalenderjaar op basis van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus daaraan voorafgaande ten opzichte van het percentage van de reële economische groei voor de maand augustus van het daaraan voorafgaande jaar.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat de AOV-uitkeringen niet automatisch met de gestegen kosten van levensonderhoud (inflatie) zullen stijgen, maar aan de hand van de reële economische groei (nominale economische groei minus inflatie).

Effecten van de aanpassing van de indexeringsregeling

De SER constateert dat de in de ontwerp-landsverordening opgenomen wijziging van het tweede en het derde lid van artikel 7, van de Landsverordening op de Algemene Ouderdomsverzekering inhoudt dat de uitkeringen niet langer aan de inflatie worden aangepast waardoor het koopkrachtbehoud van de uitkeringsgerechtigden niet langer gegarandeerd is.

De SER heeft, aan de hand van de gegevens van het Centraal Bureau van de Statistiek met betrekking tot de economische groei en de inflatie over de jaren 2001 tot en met 2011, in (onderstaande) tabel 2 getracht het potentiële koopkrachteffect van de door de regering voorgestelde wijze van aanpassing van de hoogte van de AOV-uitkering inzichtelijk te maken.

De SER constateert dat de totale potentiële koopkrachtdaling over deze periode 18,9% zou hebben bedragen.

Voor de volledigheid dient te worden vermeld dat in werkelijkheid de hoogte van AOV-uitkering in de periode 2004-2012 met 58,0% is gestegen van NAf. 528,- naar NAf. 834,-. De totale inflatie over deze periode bedroeg 28,3% dientengevolge is de realiteit dat de koopkracht van de AOV-uitkering sinds 2004 aanzienlijk is verbeterd.

Tabel 2: Ontwikkeling van de economische groei & inflatie van 2001 t/m 2011 in procenten

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nominale econ. groei.	1.1	0.8	1.9	1.6	5.0	4.7	5.5	9.2	1.3	2.9	3.0
Inflatie	1.8	0.4	1.6	1.4	4.1	3.1	3.0	6.9	1.8	2.8	2.3
Reële econ. groei	-0.7	0.4	0.3	0.2	0.8	1.5	2.5	2.2	-0.5	0.1	0.6
Verhoging AOV-uitkering conform voorstellen regering	0	0.4	0.3	0.2	0.8	1.5	2.5	2.2	0	0.1	0.6
Potentieel Koopkrachtverlies	1.8	0	1.3	1.2	3.3	1.6	0.5	4.7	1.8	2.7	1.7

In de uitgangspunten van het dekkingsplan zoals opgenomen op pagina 11 van de memorie van toelichting, wordt uitgegaan van een nominale economische groei van gemiddeld 3% op jaarbasis en een inflatie van gemiddeld 2% op jaarbasis resulterende in een verwachte reële economische groei van 1%.

Op basis van deze veronderstellingen moet de SER constateren dat de koopkracht van de AOV-uitkering gemiddeld jaarlijks met 1% zal dalen. Immers, de AOV-uitkering zal conform het bepaalde in artikel I, onderdeel B, van onderhavige ontwerp-landsverordening gemiddeld jaarlijks met 1% stijgen. De stijging van de uitkeringen blijft daarmee achter bij de stijging van de prijzen (2%) hetgeen resulteert in een daling van de koopkracht met gemiddeld jaarlijks 1%.

De SER vraagt in dit verband aandacht voor het feit dat de gemiddelde reële economische groei over de afgelopen tien jaar 0,7% en over de afgelopen twintig jaar slechts 0,4% bedraagt. De gemiddelde inflatie over de afgelopen tien jaar bedroeg 2,8% en over de afgelopen 20 jaar 3,1%.

Het CBS heeft in september 2012 de armoedegrens opnieuw bepaald.⁷ Het bestaansminimum voor een 1-persoonshuishouden is bepaald op NAf. 1.190,- per maand en voor een huishouden bestaande uit twee volwassenen op NAf. 1.786,- per maand. Op basis van het Eilandsbesluit toekenning toelage aan ouderdomspensioengerechtigden (A.B. 2005, no. 115, zoals gewijzigd bij A.B. 2006, no. 117 en A.B. 2008, no. 39) heeft een ouderdomspensioen-gerechtigde, die ingezetene is van Curaçao en uitsluitend een AOV-uitkering geniet en niet woonachtig is in een bejaardentehuis of soortgelijke instelling, recht op een toelage van NAf. 130,-- per maand.

De door de regering voorgestelde wijze van aanpassing van de hoogte van de AOV-uitkering betekent dat een steeds groter wordende groep gepensioneerden, zelfs gepensioneerden met een klein aanvullend pensioen, door de stijgende kosten van levensonderhoud moet vrezen dat hun inkomen onder de door het CBS bepaalde armoedegrens komt te liggen.

De aanpassing van de indexeringsregeling naar een voorwaardelijke en gedeeltelijke indexering kan inderdaad bijdragen aan het verbeteren van de financierbaarheid van de Algemene Ouderdomsverzekering.

⁷ <http://www.cbs.cw/cbs/themes/Poverty/Data/Poverty-20121029124955.pdf>

Naar het oordeel van de SER vormt de in onderhavige ontwerp-landsverordening opgenomen regeling met betrekking tot de jaarlijkse aanpassing van de hoogte van de AOV, op de middellange termijn, een aanzienlijk risico.

De SER vraagt zich namelijk af hoelang het geaccepteerd zal worden dat AOV-gerechtigden met uitsluitend AOV of met AOV en een klein aanvullend pensioen mogelijk jaarlijks qua koopkracht er op achteruit zullen gaan en moeten zien rond te komen van een inkomen onder de armoedegrens.

De SER is dan ook van oordeel dat het geboden is dat realistische afspraken worden gemaakt en wettelijk worden vastgelegd, met betrekking tot een voorwaardelijke indexatie van de AOV-uitkering waarbij de omvang van de inflatie op enigerlei wijze de hoogte van de indexatie (mede-)bepaalt.

3.4 Het verhogen van premie-inkomensgrenzen

Artikel I, onderdeel F, van de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt er toe de premie-inkomensgrens te verhogen van NAf. 93.000,- naar NAf. 100.000,- per jaar, met dien verstande dat over het inkomen boven de NAf 100.000,- per jaar een extra premie van 1% moeten worden afgedragen.

Met het heffen van deze extra premie wordt volgens de memorie van toelichting bewerkstelligd dat het AOV-fonds direct extra premie inkomsten genereert.

In het financieringsmodel van de AOV is er voor gekozen inkomensgrenzen te hanteren voor de premieheffing. Door het hanteren van een inkomensgrens waarboven geen AOV-premie wordt geheven, wordt volgens de memorie van toelichting bij de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering voorkomen dat er, ondanks het sociale karakter van de AOV, een te scheve verhouding ontstaat tussen de te betalen premie enerzijds en de te ontvangen uitkering anderzijds.⁸

De SER constateert dat in de memorie van toelichting een analyse en berekening van het effect op de koopkracht voor de verschillende inkomensgroepen van de voorgestelde verhoging van de premie-inkomensgrens ontbreekt.

De premie-inkomensgrens van de AOV-premie is reeds enkele malen verhoogd om voldoende premie-inkomsten te kunnen blijven genereren en daarmee tijdelijk de financiering van de oudedagsvoorziening te kunnen waarborgen.

De SER vraagt aandacht voor het gegeven dat de effectiviteit van het optrekken van de premie-inkomensgrens als maatregel om de AOV-inkomsten te verhogen afneemt naarmate de premie-inkomensgrens hoger komt te liggen. Het aantal personen met een inkomen boven de premieloongrens wordt bij iedere verhoging van de premieloongrens kleiner, waardoor het inkomstengenererend effect van de maatregel met iedere verhoging lager wordt.

Het verhogen van de inkomensgrens is bovendien een financieringsmaatregel die de collectieve lastendruk voor de midden- en hoge inkomensgroepen verhoogt.

De SER vraagt tevens aandacht voor de effecten van de introductie van de extra premie van 1% voor inkomens boven de premie-inkomensgrens. Naar het oordeel van de SER komt door de introductie van de extra premie van 1% voor inkomens boven de premie-

⁸ Memorie van toelichting Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no.83), p. 3

inkomensgrens de koppeling tussen te betalen premie en te ontvangen baten zoals, volgens de memorie van toelichting⁹, bij een verzekering gebruikelijk, volledig onder druk te staan.

Naar het oordeel van de SER is inzicht in de opbrengsten, de inkomens- en koopkrachteffecten van de voorgestelde maatregel essentieel. De SER dringt er daarom bij de regering op aan de opbrengsten voor de regering en de inkomens- en koopkrachteffecten van de voorgestelde maatregelen inzichtelijk te maken.

3.5 Verhoging van de AOV-premie van 13% naar 15%

Artikel I, onderdeel G, sub 1, van de onderhavige ontwerp-landsverordening strekt tot een verhoging van de AOV-premie met 2% van 13% naar 15%.

Artikel I, onderdeel J, sub 2, van de onderhavige ontwerp-landsverordening bepaalt dat de volledige 2% premiestijging door de werkgever dient te worden opgebracht.

Het verder oplopen van de belasting- en premiedruk beïnvloedt de internationale concurrentiepositie van Curaçao negatief doordat de verhouding tussen de loonkosten en de kwaliteit/productiviteit van werknemers verslechtert. Curaçao wordt hierdoor minder aantrekkelijk voor (buitenlandse) investeerders. Lokale investeringen komen tevens onder druk te staan door een dalend rendement als gevolg van de gestegen loonkosten. Lokale en buitenlandse investeringen in de economie zijn essentieel voor het realiseren van een verdere groei en ontwikkeling van de Curaçaose economie. Het realiseren van een bestendige omvangrijke reële economische groei is noodzakelijk om de financiële problematiek in het stelsel van sociale zekerheid op te kunnen lossen.

Het verhogen van de AOV-premie draagt overigens niet alleen bij aan een verslechtering van de internationale concurrentiepositie van Curaçao, maar leidt er tevens toe dat de productiefactor arbeid minder aantrekkelijk wordt.

Volgens de berekening van het Ministerie van Economische Ontwikkeling in het kader van de sociale dialoog leidt de 2% verhoging van de werkgeverspremie tot een afname van de werkgelegenheid met 1700 banen in de periode tot 2015.¹⁰ Door de dalende werkgelegenheid zullen werknemers, die nu via hun belasting- en premieafdrachten bijdragen aan de financiering van de AOV en de financiële tekorten van de overheid, mogelijk straks een beroep moeten doen op een sociale uitkering.

De SER heeft eerder in dit advies vermeld dat naar de opvatting van de SER de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd van 60 jaar naar 65 jaar de mogelijkheden voor jongeren tot instroom in het arbeidsproces belemmert en dat indien er onvoldoende nieuwe banen gecreëerd worden, de kansen van de jongeren op de arbeidsmarkt dreigen te verslechteren. De SER heeft in dat verband opgemerkt dat om de instroom van jongeren in het arbeidsproces te stimuleren het van belang is dat de productiefactor arbeid juist aantrekkelijker wordt voor ondernemers, bijvoorbeeld door lastenverlichting en vermindering van belemmeringen op de arbeidsmarkt.

⁹ Memorie van toelichting Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no.83), p. 3

¹⁰ Presentatie Ministerie van Economische ontwikkeling, Preliminary Macro Economic Impact, Measures Old Age Pension, Curaçao, 27 november 2012.

De SER vreest dat de werkgevers de stijging van de loonkosten als gevolg van de premieverhoging zullen door berekenen in de prijzen. Een gevolg hiervan is dat de inflatie toe zal nemen en de koopkracht van de totale bevolking verder zal dalen. De kans bestaat dat de consumptieve bestedingen zullen dalen, wat een verdere rem op de economische groei zet en de uitgangspositie voor de toekomst verder verzwakt.

De SER wijst in dit verband tevens op het risico van een loon-prijsspiraal.

Daarnaast verkleint naar het oordeel van de SER een verhoging van de premies de ruimte in de lonen voor de invoering van een kapitaalgedekt aanvullend pensioen. Terwijl naar het oordeel van de SER met het oog op het realiseren van een financieel duurzame oplossing juist gestreefd dient te worden naar het vergroten van het aandeel kapitaalgedekt pensioen in de totale pensioen inkomsten van de (toekomstig) gepensioneerden.

De SER is dan ook van mening dat het verhogen van de AOV-premie, zonder flankerende maatregelen gericht op het verbeteren van de arbeidsproductiviteit en het investeringsklimaat, op korte termijn de financiële positie van de oudedagsvoorziening weliswaar verbetert, maar op de middellange termijn contraproductief zal werken voor iedere beleidsdoelstelling gericht op het realiseren van economische groei en een groei van de werkgelegenheid.

Naar het oordeel van de SER is het bewerkstelligen van een verdere en sterkere economische groei een *conditio sine qua non* voor een daadwerkelijk structurele oplossing van de vraagstukken op het gebied van de sociale zekerheid en overheidsfinanciën.

Kortom, de SER is met het oog op de economische effecten en de effecten op de werkgelegenheid niet zonder meer voorstander van een premieverhoging voor de werkgever en de werknemer.

3.6 Overgangsregeling

Artikel II van de onderhavige ontwerp-landsverordening bevat de overgangsbepaling voor degenen die bij de inwerkingtreding van de ontwerp-landsverordening 57 jaar of ouder zijn.

In de memorie van toelichting stelt de regering dat de reden voor het opnemen van een overgangsbepaling is, dat rekening dient te worden gehouden met de gewekte verwachtingen bij de toekomstig pensioengerechtigden, met de aanpassingen in de uitvoeringssystemen van de Sociale Verzekeringsbank, met de pensioenfondsen die uitgaan van het bedrag van het wettelijk algemeen ouderdomspensioen als franchise en met de arbeidsovereenkomsten waarin de pensioengerechtigde leeftijd op 60 jaar is vastgesteld.

De lengte van de overgangstermijn is van invloed op de effectiviteit van de verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd van 60 jaar naar 65 jaar. Indien een zeer korte overgangstermijn wordt gehanteerd levert de verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd de grootste bijdrage aan de betaalbaarheid en de houdbaarheid van het AOV-stelsel. Een langere overgangstermijn houdt in hogere mate rekening met de bij de toekomstig pensioengerechtigden gewekte verwachtingen en daardoor de maatschappelijke aanvaarding van de verhoging van de AOV-leeftijd mogelijk vergroot.

De in de ontwerp-landsverordening opgenomen overgangsbepaling laat de rechten van personen die op 1 januari 2013, 59 jaar of ouder zijn ongemoeid. Zij krijgen nog steeds met 60 jaar recht op een AOV-uitkering. Voor personen die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar zijn wordt de mogelijkheid geschapen hun recht op het ouderdomspensioen uit te oefenen op een leeftijd variërend van 60 jaar tot 65 jaar. Voor elk jaar dat een persoon die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar zijn voor het bereiken van de 65 jarige leeftijd met pensioen gaat wordt een permanente korting op het ouderdomspensioen van 6% per jaar toegepast.

Personen van 56 jaar of jonger hebben met 65 jaar recht op het volledige ouderdomspensioen (pro rata).

De SER constateert dat de regering heeft gekozen voor een zeer korte overgangstermijn waarbij enkel de rechten van verzekerden die op 1 januari 2013, 59 jaar of ouder zijn ongemoeid zijn gelaten. Naar de mening van de SER beoogt de regering met de voorgestelde overgangsregeling op zich niets meer dan de hogere uitgaven aan AOV-uitkeringen als gevolg van de toenemende vergrijzing zoveel als mogelijk naar de toekomst te verschuiven.

De SER vindt de overgangsregeling met betrekking tot het verhogen van de AOV-gerechtigde leeftijd zoals opgenomen in onderhavige ontwerp-landsverordening niet acceptabel.

De regering dwingt werknemers die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar zijn er impliciet toe langer door te werken. Doordat indien een werknemer uittreedt voor het bereiken van de vijftenzestigjarige leeftijd, een –naar het oordeel van de SER, onrechtvaardig- zware permanente strafkorting op de bij pensionering te ontvangen AOV-uitkering wordt toegepast is de achteruitgang in inkomen bij vervroegd uitreden aanzienlijk.

Hiernaast roept de korting die wordt toegepast bij vervroegde uitreding van werknemers die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar zijn veel vragen op bij de SER. Degenen die thans wel een privépensioen hebben opgebouwd, hebben dit fiscaal gefaciliteerd gedaan met inbegrip van de aov-franchise. De SER vraagt zich af hoe de korting van 6% op de AOV-uitkering per jaar dat een werknemer die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar is voor zijn 65ste uittreedt, wordt ingepast in het op basis van de geldende eindloon- en middelloonregelingen opgebouwde pensioen.

De SER is tevens van mening dat een permanente korting van 6% per jaar dat eerder wordt uitgetreden niet in verhouding staat met de permanente korting van 2% op de AOV-uitkering die wordt toegepast voor ieder jaar dat een AOV-gerechtigde niet verzekerd is geweest, bijvoorbeeld als gevolg van een verblijf in het buitenland.

De SER bepleit een meer sociale overgangsregeling voor werknemers die op 1 januari 2013, 57 of 58 jaar zijn.

Met betrekking tot de leeftijdsverhoging stelt de SER daarom voor dat de leeftijdsverhoging nu een algemene aanloop dient te zijn, in de vorm van een verhoging naar 62 jaar ineens per 1 januari 2013, zonder overgangsregeling. De SER stelt vervolgens een meer geleidelijke verhoging naar 65 in de jaren na 2013 voor.

4. Financieel-economische consequenties

De SER constateert dat een integrale analyse en berekening van de macro-economische effecten en effecten op de koopkracht voor de verschillende inkomensgroepen van de voorgestelde maatregelen in de memorie van toelichting behorende bij de onderhavige ontwerp-landsverordening ontbreken.

Effecten op de economische ontwikkeling

De economische omgeving en de daarvan afhankelijke openbare financiën waarbinnen de hervormingen zich moeten voltrekken zijn volgens de SER niet rooskleurig.

In de aannames met betrekking tot de verwachte economische ontwikkeling in het dekkingsplan, zoals opgenomen in de memorie van toelichting bij onderhavige ontwerp-landsverordening, wordt uitgegaan van een gemiddelde nominale economische groei van 3% per jaar en een gemiddelde inflatie van 2% per jaar. Deze aannames in het dekkingsplan met betrekking tot nominale economische groei en de inflatie resulteren in een reële economische groei van 1% per jaar. Daarnaast wordt in het dekkingsplan uitgegaan van een gemiddelde inkomensstijging van 2,4% per persoon per jaar.

In de onderstaande tabel 3 zijn de gegevens van het Centraal Bureau van de Statistiek opgenomen met betrekking tot de economische groei en de inflatie over de jaren 2001 tot en met 2011.

Tabel 3: Ontwikkeling van de economische groei & inflatie van 2001 t/m 2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nominale econ. groei.	1.1	0.8	1.9	1.6	5.0	4.7	5.5	9.2	1.3	2.9	3.0
Inflatie	1.8	0.4	1.6	1.4	4.1	3.1	3.0	6.9	1.8	2.8	2.3
Reële econ. Groei	-0.7	0.4	0.3	0.2	0.8	1.5	2.5	2.2	-0.5	0.1	0.6

Bron: Centraal Bureau van de Statistiek

De SER is, gezien de over de afgelopen 10 jaar gerealiseerde reële economische groei, van mening dat de aannames in het dekkingsplan met betrekking tot de verwachte economische groei en de verwachte inflatie niet realistisch zijn en signaleert risico's voor de financiering van de oudedagsvoorziening. Doordat de economische groei en de jaarlijkse inkomensgroei structureel te hoog en de inflatiestructureel te laag worden ingeschat resulteert dat in een te positief beeld van de te verwachten inkomsten van de oudedagsvoorziening.

De SER heeft in het kader van de door de regering opgestarte nationale dialoog kennis kunnen nemen van de door de Beleidsdirectie van het Ministerie van Economische Ontwikkeling met behulp van het macro-economische model Curalyse gedane inschattingen van de macro-economische effecten van de in onderhavige ontwerp-landsverordening door de regering voorgestelde maatregelen.

In tabel 4 worden voor enkele belangrijke macro-economische indicatoren de procentuele veranderingen als gevolg van de door de regering voorgestelde maatregelen pakket met betrekking tot de Algemene Ouderdomsverzekering t.o.v. het voorafgaande jaar weergegeven.

Tabel 4: Prognose van de economische effecten m.b.v. Curalyse

Indicator	2013	2014
Loonkosten	1,6%	0,3%
Consumentenprijzen	0,8%	0,2%
Export	-1,1%	-0,2%
Import	-1,0%	0,0%
Particuliere Consumptie	-1,9%	-0,1%
investeringen van bedrijven	-1,4%	0,3%
zakelijke productie	-1,8%	-0,2%
Reële economische groei	-1,6%	-0,2%
Werkgelegenheid (in banen) (x 1000)	-0,7	-1,0

Bron: Ministerie van Economische Ontwikkeling (Curalyse)

Uit de analyse van het Ministerie van Economische Ontwikkeling blijkt dat de introductie van het in onderhavige ontwerp-landsverordening opgenomen pakket aan maatregelen alles bij elkaar leidt tot een stijging van de loonkosten met 1,6% in 2013. Ondernemers zullen indien mogelijk de stijging van de loonkosten doorberekenen in de prijzen die aan afnemers c.q. consumenten in rekening worden gebracht. Het gevolg hiervan is dat het model een verhoging van de inflatie met 0,8% wordt voorspeld.

De gestegen loonkosten leiden door het duurder worden van de productiefactor arbeid ook tot een afname van de werkgelegenheid. In een periode van 2 jaar, tot en met 2014, daalt de werkgelegenheid met 1700 arbeidsplaatsen als gevolg van het door de regering voorgestelde pakket aan maatregelen.

De reële economische groei daalt volgens de uitkomsten van het Curalyse-model met 1,6% ten opzichte van het voorafgaande jaar als gevolg van het invoeren van het pakket aan maatregelen zoals opgenomen in de onderhavige ontwerp-landsverordening.

De SER vraagt aandacht voor de daling van de economische groei, terwijl juist het bewerkstelligen van een verdere en sterkere economische groei de *conditio sine qua non* is voor een daadwerkelijke structurele oplossing van de vraagstukken op het gebied van de sociale zekerheid en overheidsfinanciën.

Uit bovenstaande macro-economische analyse blijkt dat de economie een belangrijke negatieve ontwikkeling vertoont als gevolg van de voorgestelde hervormingen van de oudedagsvoorziening. Deze negatieve economische ontwikkeling kan aanzienlijke negatieve consequenties hebben voor de premie-inkomsten ten behoeve van de oudedagsvoorziening en de uitgaven aan bijstandsuitkeringen als gevolg van de toenemende werkloosheid. De SER is van mening dat de regering om het sociaal evenwicht te kunnen waarborgen de economische effecten van de te nemen maatregelen in beeld dient te hebben alvorens definitieve besluiten te nemen over de hervormingen van de oudedagsvoorziening.

De SER wil de aandacht vestigen op het feit dat in de door het Ministerie van Economische Ontwikkeling uitgevoerde analyse geen rekening is gehouden met de samenloop van de hervormingen van de oudedagsvoorziening met de invoering van een basisverzekering ziektekosten, de invoering van een verplicht kapitaalgedekt

bedrijfspensioen voor werknemers en overigens ook niet de met de mogelijke indexering van de minimum lonen.

De bij de SER bekende beleidsvoornemens van de regering met betrekking tot de basisverzekering ziektekosten gaan ervan uit dat premie-inkomensgrens voor de basisverzekering ziektekosten eveneens wordt verhoogd naar NAf. 100.000,- en premie voor werknemers wordt verhoogd van 2,1 naar 3% en voor werkgevers van 8,3% naar 9%, en dat separaat nog eens 1,9% door de werkgevers zal moeten worden opgebracht voor de financiering van de zogenoemde ziekengeldregeling. De introductie van de basisverzekering ziektekosten gaat dus eveneens gepaard met een aanzienlijke premie-stijging.

Naar het oordeel van de SER is het, gezien de economische effecten van de maatregelen op het gebied van de Algemene Ouderdomsverzekering, imperatief dat de economische effecten van de hierboven genoemde maatregelen op het terrein van de ouderdomsvoorziening en basisverzekering ziektekosten, de mogelijke invoering van kapitaalgedekt verplicht bedrijfspensioen met een premie van 6% (3% werknemer en 3% werkgever) en de mogelijke indexatie van het minimumloon uitgebreid en in samenhang door de regering worden geanalyseerd alvorens de invoering hiervan te overwegen.

Effect van de maatregelen op de financiële positie van de oudedagsvoorziening

In de financiële paragraaf van de memorie van toelichting is op pagina 10 een overzicht opgenomen met betrekking tot de ontwikkeling van de financiële positie van de oudedagsvoorziening. Het overzicht dat is opgenomen in onderstaande tabel 5 laat zien dat de invoering van door de regering voorgestelde maatregelen niet voorkomen dat op korte en middellange termijn sprake is van tekorten en de oudedagsvoorziening op korte en middellange termijn (tot 2022) financieel economisch niet gezond is.

Tabel 5: Ontwikkeling van de financiële positie van de oudedagsvoorziening

Periode na invoering maatregelen	Financiële positie van de oudedagsvoorziening
Na 5 jaar	-111 mln
Na 10 jaar	-46 mln
Na 15 jaar	137 mln
Na 20 jaar	118 mln

Bron: mvt, pagina 10

De SER constateert dat in de memorie van toelichting behorende bij de onderhavige ontwerp-landsverordening wordt voorgesteld één gezamenlijk schommelfonds te creëren door de financiële koppeling van sociale verzekeringen als de AOV, de basisverzekering ziektekosten, de AVBZ, het ongevallenzekeringsregeling en de cessantia-regeling.¹¹

Voor de SER is het samenvoegen van de verschillende schommelfondsen geen optie. Het financieel koppelen van de fondsen heeft volgens de regering tot doel dat de tekorten in het ene fonds kunnen worden gecompenseerd met *eventuele* overschotten uit de andere fondsen. In de memorie van toelichting wordt gesteld dat door de financiële koppeling van sociale verzekeringen, de garantiestelling van de regering voor tekorten per individueel fonds overgaat in een garantiestelling op tekorten van de beheerder van de fondsen.

¹¹ Memorie van toelichting, pag. 11.

Naar het oordeel van de SER wordt door het samenvoegen van de schommelfondsen het beeld op de exploitatie en de daadwerkelijke financiële positie van de oudedagsvoorziening, het Ziektefonds c.q. het Fonds basisverzekering ziektekosten, het Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten, het ongevallenfonds en het cessantiafonds vertroebeld. Het risico is daardoor dat structurele tekorten minder snel gesignaleerd worden en niet tijdig wordt ingegrepen.

Door het samenvoegen van de schommelfondsen kan een structureel tekort in één van de fondsen het hele stelsel van sociale zekerheid in gevaar brengen.

Met het oog op de brede financiële problematiek in het stelsel van sociale zekerheid dient tevens een algehele en fundamentele hervorming van het stelsel van sociale zekerheid plaats te vinden.

Het is daarbij imperatief dat de begroting van de sociale zekerheidsfondsen ieder afzonderlijk sluitend moeten zijn. In de diverse ontwerp-wetgevingsproducten met betrekking tot het stelsel van sociale zekerheid dienen nu de randvoorwaarden te worden geschapen die een maximale financiële transparantie waarborgen, waardoor tekorten eerder zichtbaar worden en een herhaling van de huidige financiële situatie kan worden voorkomen.

De SER is dan ook van oordeel dat het geboden is dat ook afspraken worden gemaakt, c.q. wettelijk worden vastgelegd, over hoe wij als gemeenschap in de toekomst om zullen gaan met de praktische uitkomsten c.q. financiële tegenvallers in de uitvoering van de afzonderlijke regelingen in het stelsel van sociale zekerheid, om daarmee de afbreukrisico's binnen het stelsel van sociale verzekeringen te minimaliseren en af te dekken.

Voorstellen van de SER

De SER constateert dat de voorstellen inzake de herziening van de Algemene Ouderdomsverzekering zich met name laten leiden door de vraagstukken met betrekking tot de overheidsfinanciën.

De SER geeft de voorkeur aan maatschappelijk gedragen structurele oplossingen die een houdbaar en betaalbaar stelsel van sociale zekerheid kunnen garanderen. De sociale en economische implicaties van de voorgestelde maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid komen niet c.q. onvoldoende aan de orde in de memorie van toelichting behorende bij onderhavige ontwerp-landsverordening. Uit de gemeenschap komen signalen dat de herziening van de sociale zekerheid iedereen zodanig raakt dat de oplossingen en het draagvlak hiervoor mede gevonden moeten worden in een dialoog met de sociale partners en de civil society. Daar is tijd voor nodig.

De SER is van oordeel dat de snelheid om de ouderdomsvoorziening te saneren en de openbare financiën op orde te krijgen de zorgvuldigheid niet negatief mag beïnvloeden.

De SER dringt er daarom bij de regering op aan om de sociale dialoog over het sociale zekerheidsstelsel te continueren en te intensiveren en via de sociale dialoog te werken aan een maatschappelijk gedragen, sociaal en financieel duurzaam stelsel van sociale zekerheid.

Voor de SER geldt dat de thans te nemen maatregelen daarom een tijdelijk karakter moeten hebben en dat de lasten door een ieder, die binnen het stelsel rechten kan doen gelden, dienen te worden gedragen. De nu te nemen maatregelen dienen naar het oordeel van de SER gericht te zijn op het op korte termijn scheppen van de noodzakelijke

financiële ruimte gericht op het op langere termijn totstandbrenging van een stelsel van sociale zekerheid dat wel voldoet aan de vereisten van duurzaamheid.

De SER is dan ook van mening dat de nu te nemen maatregelen, hoewel op korte termijn noodzakelijk, slechts een overgangsregeling dienen te zijn, met het oog op maatregelen die een houdbare en betaalbare oudedagsvoorziening kunnen garanderen.

De SER heeft vast kunnen stellen dat de AOV-uitkering de afgelopen jaren als gevolg van autonome verhogingen naast de jaarlijkse aanpassing aan de inflatie aanzienlijk is gestegen. Deze autonome verhogingen hebben geresulteerd in een reële inkomensverbetering van de AOV-gerechtigden, maar hebben de financiële positie van de oudedagsvoorziening aanzienlijk doen verslechteren, mede daardoor moet nu hard worden ingegrepen.

De onderstaande tabel 6 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de hoogte van de AOV-uitkering van 2004 tot 2012. In deze tabel wordt de procentuele stijging van de AOV-uitkering tevens afgezet tegen de inflatie.

Tabel 6: Overzicht ontwikkeling van de AOV-uitkering¹²

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Hoogte AOV uitkering per maand	528	536	554	654	674	726	800	818	834	
Mutatie (in NAF)		8	18	100	20	52	74	18	16	306
Mutatie in procenten		1,5%	3,4%	18,1%	3,1%	7,7%	10,2%	2,3%	2,0%	58,0%
Inflatie		1,4%	4,1%	3,1%	3,0%	6,9%	1,8%	2,8%	2,3%	28,3%

De SER constateert dat als gevolg van de autonome verhogingen de AOV-uitkering over de periode 2004 tot 2012 twee keer zo hard is gestegen als op basis van de in de artikel 7 van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering opgenomen indexatiebepaling verwacht had mogen worden.

Vooralsnog meent de SER, als onafhankelijk tripartiete adviesorgaan, de volgende maatregelen aan de regering in overweging te kunnen geven:

- a. het toepassen van een algemene korting op de AOV-uitkering;
- b. het afschaffen van de kerstuitkering; en/of
- c. het invoeren van een buitenlandkorting

Ad a. Het toepassen van een algemene korting op de AOV-uitkering

In tijden van de financiële problemen met betrekking tot de oudedagsvoorziening dienen naar de mening van de SER de AOV-gerechtigden tevens bij te dragen aan de oplossing. De SER verwijst naar het feit dat, door het toekennen van autonome verhogingen van de AOV-uitkering ter compensatie van de sterk gestegen van levensonderhoud, de regering in het recente verleden de AOV-uitkering heeft gebruikt als instrument voor armoede bestrijding c.q. inkomenspolitiek. Een algemene autonome verhoging van de AOV-

¹² Nota Bene: In het overzicht van de ontwikkeling van de hoogte van de AOV-uitkering is geen rekening gehouden met de kerst-uitkering van 100% van de door rechthebbende te ontvangen AOV-uitkering die sinds 2001 wordt uitgekeerd.

uitkering komt echter niet alleen de min- en onvermogenen ten goede maar alle AOV-gerechtigden.

De SER geeft de regering daarom in overweging per 1 januari 2013 een algemene korting op de AOV-uitkering toe te passen. Door het korten van de AOV-uitkering wordt de autonome stijging, onafhankelijk van de ontwikkeling van de inflatie, deels teniet gedaan.

Voor gepensioneerden die uitsluitend een AOV-uitkering genieten, danwel onder een zekere objectieve inkomensgrens zitten dienen de gevolgen van de algemene korting van de uitkering vanuit een bijstandsregeling, buiten de ouderdomsvoorziening om, te worden gecompenseerd. Het Eilandsbesluit toekenning toelage aan ouderdomspensioengerechtigden (AB 2005, no. 115, zoals gewijzigd bij AB 2006, no. 117 en AB 2008, no. 39) biedt hiervoor de mogelijkheid. Naar het oordeel van de SER dient bij het toekennen van een eventuele compensatie wel rekening te worden gehouden met de totale inkomenssituatie van het huishouden van de AOV-gerechtigde.

Ad b. Het afschaffen van de kerstuitkering

Artikel 22a van de Landsverordening Algemene Ouderdomsvoorziening kent degene die in de maand september recht heeft op ouderdomspensioen een kerstuitkering toe van 100% van het bedrag van het ouderdomspensioen.

De SER is van oordeel dat, gezien de precare financiële positie van de oudedagsvoorziening, er binnen de oudedagsvoorziening geen financiële ruimte is voor het onverkort handhaven van deze kerstuitkering. De SER stelt voor de algemene kerstuitkering af te schaffen. Het hierdoor optredende koopkrachtverlies dient uitsluitend te worden gecompenseerd voor gepensioneerden die uitsluitend een AOV-uitkering genieten, danwel onder een zekere objectieve inkomensgrens zitten. Naar het oordeel van de SER dient bij het toekennen van een eventuele compensatie wel rekening te worden gehouden met de totale inkomenssituatie van het huishouden van de AOV-gerechtigde.

Het Eilandsbesluit toekenning toelage aan ouderdomspensioengerechtigden (AB 2005, no. 115, zoals gewijzigd bij AB 2006, no. 117 en AB 2008, no. 39) biedt hiervoor de mogelijkheid.

Ad c. Het invoeren van een buitenlandkorting

Er is sprake van een deel van de AOV-gerechtigden die niet langer ingezetene zijn van Curaçao. Het door dit deel van de AOV-gerechtigden genoten ouderdomspensioen wordt dan ook niet lokaal besteed en komt de economie van Curaçao in zijn geheel niet ten goede.

De SER geeft daarom aan de regering in overweging om naast de algemene korting een specifieke korting op de AOV-uitkering te introduceren voor AOV-gerechtigden die geen ingezetenen meer zijn van Curacao. Indien de AOV-gerechtigde geen ingezetene meer is van Curaçao, dan wordt de AOV-uitkering additioneel met een bepaald percentage gekort. Deze korting komt bovenop eventuele andere kortingen.

5. Inwerkingtreding

Artikel IV bepaalt dat de inzake de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen en wezenverzekering met ingang van 1 januari 2013 in werking treedt.

Naar het oordeel van de SER is de invoering van onderhavige ontwerp-landsverordening per 1 januari 2013 risicovol met name door het gebrek aan inzicht in de effecten van het geheel aan voorgenomen maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid op de economie.

6. Conclusie

Aan de orde is de ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194).

De ontwerp-landsverordening tot wijziging van Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (P.B. 1960, no. 83) en de Landsverordening Algemene Weduwen- en Wezenverzekering (P.B. 1965, no. 194) strekt volgens de memorie van toelichting toe de noodzakelijke maatregelen te nemen zodat voldaan kan blijven worden aan de verplichtingen voortvloeiende uit de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering. In de ontwerp-landsverordening worden daartoe de volgende maatregelen voorgesteld:

- Het verhogen van de pensioenleeftijd van 60 jaar naar 65 jaar
- Het vervangen van de automatische volledige indexatie door een voorwaardelijke gedeeltelijke indexatie.
- Het verhogen van de premie-inkomensgrens tot NAf. 100.000 en het introduceren van een extrapremie van 1% voor het inkomen boven de NAf. 100.000,-
- Het verhogen van de AOV-premie van 13% naar 15%

De SER constateert dat een integrale analyse en berekening van de macro-economische effecten en effecten op de koopkracht voor de verschillende inkomensgroepen van de voorgestelde maatregelen ontbreken in de memorie van toelichting behorende bij de onderhavige ontwerp-landsverordening.

De SER acht de omissie van de regering de sociaal-economische effecten niet in beeld te brengen groot, zeker nu uit de door het ministerie van Economische Ontwikkeling gepresenteerde uitkomsten van berekening met behulp van het macro-economisch analyse-model Curalyse blijkt dat de economie een belangrijke negatieve ontwikkeling zal vertonen als gevolg van de voorgestelde maatregelen.

Een ontwikkeling die verder versterkt wordt wanneer tevens rekening wordt gehouden met de economische effecten van de introductie van de basisverzekering ziektekosten en de voorgenomen indexatie van de minimumlonen.

Een gebrek aan inzicht in de effecten op de economie van het geheel aan voorgenomen maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid, maakt dat snelle en gelijktijdige invoering van deze maatregelen de economische ontwikkeling van Curaçao kan schaden. Naar het oordeel van de SER is het bewerkstelligen van een verdere en sterkere economische groei een *conditio sine qua non* voor een daadwerkelijk structurele oplossing van de vraagstukken op het gebied van de sociale zekerheid en overheidsfinanciën.

De SER is van mening dat de regering om het sociaal evenwicht te kunnen waarborgen de economische effecten van de te nemen maatregelen in beeld dient te hebben alvorens definitieve besluiten te nemen over de hervormingen van de oudedagsvoorziening.

De SER dringt er bij de regering op aan de economische effecten en de koopkrachteffecten voor verzekerden van het totale pakket aan voorgestelde maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid en de maatregelen gericht op het in overeenstemming brengen van de landsbegroting met de normen van de openbare financiën inzichtelijk te maken.

De SER vraagt specifieke aandacht voor:

- de koopkrachteffecten van de verschillende voorgestelde maatregelen;
- de sociaal-economische implicaties van de mogelijke introductie van een wettelijk verplicht aanvullend pensioen;
- de samenloop met de sociaal economische effecten van de introductie basisverzekering ziektekosten; en
- het effect op de (jeugd)werkloosheid van de voorgenomen verhoging van de AOV-gerechtigde leeftijd.

Het overzicht van de ontwikkeling van de financiële positie van de oudedagsvoorziening opgenomen in de financiële paragraaf behorende bij onderhavige ontwerp-landsverordening laat zien dat de oudedagsvoorziening op korte en middellange termijn (tot 2022) financieel economisch niet gezond is.

De invoering van door de regering voorgestelde maatregelen kan volgens de actuariële prognose van de financiële effecten niet voorkomen dat op korte en middellange termijn sprake is van tekorten in de oudedagsvoorziening.

De voorstelde maatregelen slagen er niet in de algemene doelstelling van de regering, om de oudedagsvoorziening structureel te saneren en de uitkeringen aan gepensioneerden voor een langere termijn te garanderen, te realiseren.

Het is voor de SER imperatief dat de begroting van de sociale zekerheidsfondsen ieder afzonderlijk sluitend dienen te zijn. Voor de SER is het samenvoegen van de verschillende schommelfondsen geen optie, omdat hierdoor het zicht op de financiële gevolgen van de diverse sociale voorzieningen vertroebelt.

Naar het oordeel van de SER is de economische omgeving waarbinnen de hervormingen zich moeten voltrekken verre van faciliterend.

In het dekkingsplan zoals opgenomen in de memorie van toelichting van onderhavige ontwerp-landsverordening wordt uitgegaan van een gemiddelde nominale economische groei van 3% per jaar en een gemiddelde inflatie van 2% per jaar.

De SER is, gezien de over de afgelopen 10 jaar gerealiseerde reële economische groei, van mening dat de aannames met betrekking tot de economische groei niet realistisch zijn. Indien de economische groei en de jaarlijkse inkomensgroei structureel te hoog worden geschat resulteert dat in een te positief beeld van de te verwachten inkomsten van de oudedagsvoorziening.

De economische effecten zoals aangedragen door het Ministerie van Economische Ontwikkeling en de samenloop van een groot aantal verschillende maatregelen gericht op het voldoen aan de geldende begrotingsnormen draagt bij aan de opvatting van de SER dat de veronderstellingen die worden gehanteerd in het dekkingsplan te optimistisch zijn. Naar het oordeel van de SER neemt door in het dekkingsplan uit te gaan van te positieve aannames het aantal risico's met betrekking tot de financiering van de oudedagsvoorziening enorm toe.

De SER is dan ook van oordeel dat het geboden is dat ook afspraken worden gemaakt, c.q. wettelijk worden vastgelegd, over hoe in de toekomst om te gaan met de praktische uitkomsten van de hervormingen indien de premissen waarvan is uitgegaan niet kristaliseren. Kort gezegd afspraken over hoe wij als gemeenschap om zullen gaan met tegenvallende zaken in de toekomst om daarmee de afbreukrisico's te minimaliseren en af te dekken.

De SER is van oordeel dat de snelheid om de ouderdomsvoorziening te saneren en de openbare financiën op orde te krijgen de zorgvuldigheid niet negatief mag beïnvloeden.

De nu te nemen maatregelen dienen naar het oordeel van de SER gericht te zijn op het op korte termijn scheppen van de noodzakelijke financiële ruimte met het oog op het op langere termijn totstandbrenging van een maatschappelijk gedragen, sociaal en financieel duurzaam stelsel van sociale zekerheid. De nu te nemen maatregelen, hoewel op korte termijn noodzakelijk, kunnen dan ook slechts een overgangsregeling betreffen.

De SER heeft vast kunnen stellen dat de AOV-uitkering de afgelopen jaren als gevolg van autonome verhogingen naast de jaarlijkse aanpassing aan de inflatie aanzienlijk is gestegen. Deze autonome verhogingen hebben geresulteerd in een reële inkomensverbetering van de AOV-gerechtigden, maar hebben de financiële positie van de oudedagsvoorziening aanzienlijk doen verslechteren, mede daardoor moet nu hard worden ingegrepen.

Vooralsnog meent de SER, als onafhankelijk tripartiete adviesorgaan, de volgende maatregelen aan de regering in overweging te kunnen geven:

- a. het toepassen van een algemene korting op de AOV-uitkering
- b. het afschaffen van de kerstuitkering
- c. het invoeren van een buitenlandkorting

Namens de Sociaal Economische Raad,

De fungerend voorzitter,

mr. J.H. Jacobs

de Secretaris,

mw. drs. J.J. Provence